

Udskriftsdato: 28. maj 2022

VEJ nr 11056 af 24/11/2015 (Gældende)

Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

---

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Kapitel 1

Indledning

1. I henhold til folkeskolelovens § 3, stk. 2, omfatter specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (specialpædagogisk bistand) støtte til elever i specialklasser og specialskoler samt støtte til elever, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt. De nærmere regler om specialpædagogisk bistand er fastsat i bekendtgørelse nr. 693 af 10. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Denne vejledning forklarer og uddyber reglerne i bekendtgørelse nr. 693 af 10. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Når der i vejledningen henvises til »bekendtgørelsen« uden yderligere præcisering, henvises der således til bekendtgørelse nr. 693 af 10. juni 2014.

Ud over indledningen i kapitel 1 indeholder vejledningen følgende kapitler:

- Kapitel 2. Specialpædagogisk bistand. (Nr. 2-8)
- Kapitel 3. Fremgangsmåden ved iværksættelse og ophør af specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens §§ 2-7. (Nr. 9-37)
- Kapitel 4. Ordningen af den specialpædagogiske bistand m.v., jf. bekendtgørelsens §§ 8-11. (Nr. 38-69)
- Kapitel 5. Pædagogisk-psykologisk vurdering af elever, der ikke har behov for specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens § 15. (Nr. 70-74)
- Kapitel 6. Regler i forbindelse med flytning og vejledning efter endt skolegang, jf. bekendtgørelsens §§ 16. (Nr. 75-77)
- Kapitel 7. Kvalifikationskrav for lærere og andet undervisende personale, der varetager specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens § 17. (Nr. 78-79)
- Kapitel 8. Børneklubben og Skolen på Kastelsvej i Københavns Kommune, jf. bekendtgørelsens § 18. (Nr. 80)
- Kapitel 9. Inddragelse af den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens § 19. (Nr. 81-85)
- Kapitel 10. Skolelederens selvstændige kompetence, jf. folkeskolelovens § 45. (Nr. 86-88)
- Kapitel 11. Klageadgangen, jf. folkeskolelovens § 51. (Nr. 89-92)
- Kapitel 12. De kommunale kvalitetsrapporter m.v. (Nr. 93-95)
- Kapitel 13. Opbevaring og kassation af oplysninger om elever, elevråd og skolebestyrelser. (Nr. 96-99)
- Kapitel 14. Elever, der har brug for støtte uden at have behov for specialpædagogisk bistand. (Nr. 100-109)

Kapitel 2

Specialpædagogisk bistand

Hvilke elever er omfattet af den specialpædagogiske bistand, jf. folkeskolelovens § 3, stk. 2 og § 4, stk. 2

2. Det fremgår af folkeskolelovens § 3, stk. 2, at specialundervisning gives til børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte i specialklasser og specialskoler. Der gives desuden specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer.

Bekendtgørelsen omfatter således elever i specialklasser og specialskoler samt elever, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt. En undervisningstime udgør i denne sammenhæng 60 minutters undervisning.

Specialpædagogisk bistand gives fortrinsvis som støtte i den almindelige klasse.

3. Elever, der har brug for støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt, er ikke omfattet af bekendtgørelsen, men skal have støtte inden for rammerne af den almindelige undervisning. Der henvises til kapitel 14 (Nr. 100-109) i denne vejledning.

4. Bekendtgørelsen finder anvendelse for elever i grundskolen (børnehaveklassen og 1.-9. klasse) og 10. klasse.

5. Herudover kan elever, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, tilbydes undervisning i 11 år ud over børnehaveklassen, jf. folkeskolelovens § 4, stk. 2. Denne bestemmelse tager sigte på ordninger, hvor der på forhånd tilrettelægges et særligt undervisningsforløb for elever, der på grund af sensorisk handicap eller andre indlæringsvanskeligheder må formodes at have behov for 11 års undervisning for at kunne nå det samme, som andre elever opnår ved 10 års undervisning. De pågældende elever vil eventuelt kunne deltage i folkeskolens afsluttende prøver efter det 11. skoleår.

Bestemmelsen åbner ikke mulighed for, at der i folkeskoleregi kan etableres undervisning i en 11. klasse med et indhold, der rækker ud over folkeskolens undervisning i 10. klasse.

Det er kommunalbestyrelsen, der tager stilling til, om den pågældende elev skal tilbydes undervisning efter folkeskolelovens § 4, stk. 2.

6. Specialpædagogisk bistand til småbørn gives i henhold til bekendtgørelse nr. 999 af 15. september 2014 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

7. Specialpædagogisk bistand til elever, der af kommunalbestyrelsen er henvist til specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, gives i henhold til bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Hvilke foranstaltninger omfattes af den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 1

8. Specialpædagogisk bistand omfatter foranstaltninger, som er nødvendige for elevens deltagelse i undervisningen, eller som medvirker til at fremme formålet med undervisningen for eleven. Efter bekendtgørelsens § 1 omfatter specialpædagogisk bistand følgende:

– *Specialpædagogisk rådgivning* i forhold til forældre, det undervisende personale og andre voksne, som har betydning for elevens udvikling. Rådgivning, konsultation og supervision bør udgøre det første forsøg på at finde hensigtsmæssige måder, hvorpå elevens udvikling kan understøttes. Det kan samtidigt være et nødvendigt supplement til andre og mere indgribende foranstaltninger. De forskellige metoder retter sig mod nye synsvinkler, forståelsesformer og løsningsforslag som støtte for de voksne, der er omkring eleven. Formålet er, at eleven får størst muligt udbytte af undervisningen og kan bibeholde tilhørsforholdet til den almindelige undervisning. Det er vigtigt at være opmærksom på den kontekst, som

eleven befinder sig i, og hvorledes den specialpædagogiske rådgivning kan bidrage til at afhjælpe eller mindske de vanskeligheder, som eleven er i.

– *Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler* kan i givne situationer være en del af den specialpædagogiske bistand, som skolevæsenet har ansvaret for. Der er her tale om materialer og hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven. Det er skolens ansvar at sikre, at særlige hjælpemidler, som er en forudsætning for, at eleven får tilstrækkeligt udbytte af undervisningen, stilles vederlagsfrit til rådighed. Dette gælder også hjælpemidler, som er nødvendige for, at eleven kan forberede sin undervisning hjemme. Det er også skolens ansvar at sikre, at eleven i fornødent omfang instrueres i brugen af hjælpemidlet, herunder installation af software til it-hjælpemidler.

– Der kan gives specialpædagogisk bistand i *folkeskolens fag og fagområder og i børnehaveklassen*. Bistanden tilrettelægges under hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger. Der henvises til kapitel 4 om de forskellige organisationsformer for den specialpædagogiske bistand.

– *Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder* der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af elevens vanskeligheder. Undervisningen og metoderne varieres alt efter elevens særlige behov. Eksempler kan være træningsmetoder til støtte i læseprocessen, til støtte ved hukommelsesvanskeligheder eller ved adfærdsvanskeligheder.

– *Personlig assistance* gives eksempelvis ved fysiske handicap, hvor eleven har brug for en personlig hjælper i diverse praktiske situationer.

– *Særligt tilrettelagte aktiviteter* kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning. Eksempler kan være træningsaktiviteter til støtte for opmærksomhed og koncentration samt træningsaktiviteter til styrkelse af den motoriske udvikling, eksempelvis fysioterapi.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på retssikkerhedslovens § 5, hvorefter socialforvaltningen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning.

Kapitel 3

Fremgangsmåden ved iværksættelse og ophør af specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens §§ 2-7

Den pædagogisk-psykologiske vurdering, jf. bekendtgørelsens § 2

9. Henvisning til specialundervisning, der ikke er af foreløbig karakter, forudsætter, at der er foretaget en pædagogisk-psykologisk vurdering af eleven, jf. § 12, stk. 2, i folkeskoleloven. Baggrunden for kravet om en pædagogisk-psykologisk vurdering er, at elevens behov for særlig støtte skal vurderes af sagkyndige. Den pædagogisk-psykologiske vurdering og forslag til foranstaltning giver således skolelederen et sagligt solidt grundlag til at træffe beslutninger om iværksættelse, fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske bistand.

Indstillingens baggrund og indhold

10. Hvis en elev har et særligt undervisningsbehov, der ikke antages at kunne imødekommes inden for rammerne af den almindelige undervisning, skal skolens leder indstille eleven til en pædagogisk-psykologisk vurdering.

Af hensyn til en grundig og helhedspræget beskrivelse må det forventes, at elevens situation over en periode har været drøftet mellem eleven, forældrene og de lærere m.v., der er ansvarlige for elevens undervisning.

Indstillingen til pædagogisk-psykologisk vurdering bør indeholde en grundig beskrivelse af den uoverensstemmelse, der er opstået mellem mulighederne for at tilrettelægge undervisningen inden for rammerne af den almindelige undervisning og elevens kompetencer og potentialer. I beskrivelsen bør det endvidere indgå, hvilke tiltag der har været iværksat for at tilgodese elevens særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. Her kan der blandt andet være tale om, hvilke former for undervisningsdifferentiering der har været anvendt, og hvordan holddannelse har været forsøgt. Det er væsentligt, at der i beskrivelsen tages udgangspunkt i elevens ressourcer og potentialer. Det bør også indgå i beskrivelsen, hvilke faktorer i organisering og gennemførelse af undervisningen, som virker henholdsvis fremmende eller fastholdende i forhold til elevens udvikling.

Hvem afgiver indstillingen

11. Normalt afgives indstillingen af klasselæreren eller den kommunale sundhedstjeneste gennem skolelederen og udarbejdes af den eller de, som har taget initiativ til, at elevens situation analyseres og vurderes med henblik på eventuel iværksættelse af specialpædagogisk bistand. For elever i børnehaveklassen afgives indstillingen normalt af børnehaveklasselederen. Skolelederen har også selv mulighed for at afgive indstilling om en pædagogisk-psykologisk vurdering af eleven.

Skolelederen har ansvaret for at vurdere, om elevens behov kan imødekommes inden for rammerne af den almindelige undervisning. Skolelederen skal desuden sikre, at indstillingen indeholder den ovenfor nævnte beskrivelse af, hvad der hidtil er gjort for eleven, ligesom skolelederen har ansvaret for, at forældrenes og elevens holdning til indstillingen er indhentet. Det er skolelederen, der tager stilling til, om der er behov for en pædagogisk-psykologisk vurdering.

12. Forældrene og eleven kan også selv anmode om en pædagogisk-psykologisk vurdering i de tilfælde, hvor de finder, at der bør iværksættes specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, jf. folkeskolelovens § 3, stk. 2, og bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Forældrene kan rette henvendelse herom til skolelederen, den kommunale skoleforvaltning eller til pædagogisk-psykologisk rådgivning. Hvis forældrene ønsker, at der skal iværksættes støtte i mere end 9 timer eller ske henvisning til specialklasse og i den forbindelse anmoder om en pædagogisk-psykologisk vurdering med henblik på, at der iværksættes specialpædagogisk bistand, skal en sådan foretages. Vurderingens omfang og indhold kan inden for rammerne i bekendtgørelsens § 3 tilpasses den konkrete elev.

13. Ifølge bekendtgørelsens § 3, stk. 2, afgives indstilling om en pædagogisk-psykologisk vurdering efter samråd med forældrene og eleven. Hvis forældrene ikke kan tilslutte sig, at der foretages en pædagogisk-psykologisk vurdering, skal dette fremgå af indstillingen. I sådanne tilfælde må skolelederen afgøre, om det må anses for absolut påkrævet, at der foretages en pædagogisk-psykologisk vurdering med henblik på en belysning af elevens eventuelle behov for specialpædagogisk bistand, eller om skolen på anden vis inden for rammerne af den almindelige undervisning har mulighed for yderligere at kvalificere elevens undervisning, fx ved yderligere undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning.

Den pædagogisk-psykologiske vurdering

14. Den pædagogisk-psykologiske vurdering har til formål at belyse elevens kompetencer med henblik på at yde skolen samt eleven og forældrene rådgivning om tilrettelæggelsen af og indholdet i en undervisning, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger. Forældrene skal altid medvirke centralt i forløbet, dels fordi de kan bidrage med nødvendige oplysninger, dels fordi deres medvirken er afgørende for skolens muligheder for at tilgodese elevens særlige behov.

Et element i vurderingen kan være gennemførelse af en analyse af elevens særlige behov på grundlag af de foreliggende oplysninger fra det undervisende personale, forældre og andre personer med betydning for elevens og klassens faglige og sociale funktion.

Et andet element kan være en grundig og dybtgående undersøgelse af elevens individuelle faglige og sociale kompetencer og potentialer, hvilket forudsætter, at eleven selv deltager i undersøgelsen. Undersøgelsens omfang afhænger af elevens behov og den sammenhæng, som eleven befinder sig i.

15. I særlige tilfælde må undersøgelsen suppleres med undersøgelser og udtalelser fra andre sagkyndige, herunder sagkyndig bistand fra andre kommuner og i de mest specialiserede og komplicerede tilfælde fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1. Der kan også indhentes specialrådgivning fra de lands- og landsdelsdækkende rådgivningsinstitutioner i forhold til børn med alvorlige syns- og hørehandicap.

Den, der er ansvarlig for udarbejdelse af den pædagogisk-psykologiske vurdering, har ansvaret for at inddrage disse andre sagkyndige. Forældrene skal altid inddrages i beslutningerne om supplerende undersøgelser.

Forslag til elevens videre undervisning

16. På baggrund af den pædagogisk-psykologiske vurdering udarbejder pædagogisk-psykologisk rådgivning forslag til rammerne for og indholdet i elevens videre undervisning.

17. Hvis konklusionen af den pædagogisk-psykologiske vurdering er, at der ikke bør iværksættes specialpædagogisk bistand, fremsendes forslag om, hvordan rammerne for og indholdet i den almindelige undervisning kan ændres for at imødekomme elevens særlige behov. Personer med kompetence fra det specialpædagogiske område kan, i det omfang reglerne om bl.a. tavshedsligt giver mulighed herfor, indgå i drøftelser med den pædagogiske-psykologiske rådgivning og den enkelte skoleleder om, hvordan rammerne for og indholdet i den almindelige undervisning kan ændres for at imødekomme elevens særlige behov.

18. Hvis konklusionen af den pædagogisk-psykologiske vurdering er, at der bør iværksættes specialpædagogisk bistand, fremsendes forslag om formen, omfanget og indholdet af den specialpædagogiske bistand.

Elevens udviklingsmuligheder skal ses i en kontekst, dvs. i skolens pædagogiske miljø, i fritidsmiljøet og i familielivet. Derfor bør løsningsmulighederne findes på baggrund af en tværfaglig og tværsektoriel vurdering.

19. Hvis forældrene ikke kan tilslutte sig det konkrete forslag, skal den pædagogisk-psykologiske vurdering og tilhørende forslag indeholde en redegørelse herfor. Endvidere skal der tages stilling til, om det stillede forslag vurderes at være absolut påkrævet af hensyn til elevens undervisning, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

20. Den pædagogisk-psykologiske vurdering med tilhørende forslag til foranstaltninger er fortroligt materiale, og oplysninger herfra kan kun videregives til fx børnepsykiatriske afdelinger i tilfælde, hvor betingelserne i persondatalovens § 8 er opfyldt.

Fremsendelse af den pædagogisk-psykologiske vurdering

21. Den pædagogisk-psykologiske vurdering med forslag til elevens videre undervisning fremsendes skriftligt til skolens leder. Samtidig fremsendes en kopi til elevens forældre. Klasselæreren og andre lærere, der underviser eleven, og andre af skolens medarbejdere med tilknytning til eleven kan efter behov gøres bekendt med vurderingens indhold.

Iværksættelse af den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 4

22. Skolelederen træffer ud fra en samlet vurdering beslutning om den specialpædagogiske bistand til eleven inden for skolens rammer.

Ud over den pædagogisk-psykologiske vurdering indgår også skolens kendskab til eleven og skolens muligheder for at yde den specialpædagogiske bistand. Beslutningen træffes efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Skolelederen orienterer samtidig forældrene om deres klagemuligheder.

23. Beslutningen skal foreligge skriftligt. Beslutningen skal indeholde en begrundelse, medmindre beslutningen fuldt ud giver forældrene medhold, jf. forvaltningslovens § 22.

Det fremgår af forvaltningslovens § 24, stk. 1, at begrundelsen skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke beslutningen er truffet. I det omfang, beslutningen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Hvis beslutningen ikke giver forældrene fuldt ud medhold, skal beslutningen tillige være ledsaget af en klagevejledning, jf. forvaltningslovens § 25, stk. 1.

24. Forældrene skal skriftligt orienteres om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand.

25. Kun i absolut påkrævede tilfælde kan specialpædagogisk bistand iværksættes uden tilslutning fra forældrene, jf. § 4, stk. 1, 2. pkt., i bekendtgørelsen. I sådanne tilfælde må skolelederen afgøre, om det må anses for absolut påkrævet, at den specialpædagogiske bistand iværksættes, eller om skolen på anden vis inden for rammerne af den almindelige undervisning har mulighed for yderligere at kvalificere elevens undervisning, fx ved yderligere undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning.

26. Som udgangspunkt gennemføres den specialpædagogiske bistand på elevens egen skole, men det kan være nødvendigt, at eleven henvises til en anden skole, hvis distriktsskolen ikke selv råder over et relevant undervisningstilbud.

Det er kommunalbestyrelsen, der efter indstilling fra skolelederen træffer beslutning om at henvise en elev til en anden skole end distriktsskolen i eller uden for kommunen. Henvisningen sker efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Forældrenes og elevens ønske med hensyn til den skolemæssige placering skal så vidt muligt følges.

27. Alle beslutninger om specialundervisning, der træffes af kommunalbestyrelsen, skal foreligge skriftligt. Beslutningen skal indeholde en begrundelse, medmindre beslutningen fuldt ud giver forældrene medhold, jf. § 22 og § 24, stk. 1, i forvaltningsloven. Hvis beslutningen ikke giver forældrene fuldt ud medhold, skal beslutningen tillige være ledsaget af en klagevejledning, jf. forvaltningslovens § 25, stk. 1.

28. Kommunalbestyrelsen kan med forældrenes tilslutning henvise eleven til undervisning på en anmeldt fri grundskole, en godkendt efterskole, en godkendt husholdningsskole, en godkendt fri fagskole eller en institution, der udbyder erhvervsuddannelse for så vidt angår undervisning i 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 1, nr. 3-7, og § 22, stk. 4. Forældrene kan også selv anmode om at få deres barn optaget på sådanne skoler. Kommunalbestyrelsen er kun forpligtet til at afholde udgifter i forbindelse hermed, hvis henvisningen er godkendt af kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen kan efter overenskomst med en anden kommune henvise elever til undervisning i den anden kommunes skoler. Dette gælder også for specialundervisningselever. Henvisning til en anden kommunes skole omfatter kun elever på 7.-10. klassetrin og elever, der skal undervises i specialklasse eller specialskole, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 3.

Kommunalbestyrelsen kan ligeledes henvise elever til regionale undervisningstilbud, jf. folkeskolelovens § 21, stk. 1, og bekendtgørelsens § 6.

29. Er barnet optaget i en skole i en anden kommune end bopælskommunen i henhold til bestemmelserne om det frie skolevalg, skal der ved henvisning til et regionalt undervisningstilbud foreligge tilslutning fra bopælskommunen, før der kan ske henvisning, jf. folkeskolelovens § 21, stk. 2.

30. For så vidt angår det frie skolevalg, kan skolekommunen ikke foretage henvisning til et mere vidtgående specialundervisningstilbud end det tilbud, som bopælskommunen har henvist barnet til, jf. folkeskolelovens § 12, stk. 3. Kommuner kan ikke alene på grund af prisen afvise forældrenes ønske om at benytte det frie skolevalg på specialundervisningsområdet.

Henvisningsårsager

31. Henvisning til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand sker på baggrund af en vurdering af elevens behov for specialundervisning og særlig støtte. Efter de gældende regler kan specialundervisning ikke tildeles alene på baggrund af en diagnose.

Det fremgår af folkeskolelovens § 12, stk. 2, 1. pkt., at henvisning til specialundervisning sker efter pædagogisk-psykologisk rådgivning og efter samråd med eleven og forældrene.

Den pædagogisk-psykologiske vurdering kan efter samråd med forældrene suppleres med udtalelser fra andre sagkyndige, herunder lægeerklæringer fra børnepsykiatere m.v., jf. § 3, stk. 1, i bekendtgørelsen.

32. Som det fremgår af bemærkningerne ovenfor, er det herefter skolelederen, der ud fra en samlet vurdering træffer beslutning om den specialpædagogiske bistand til eleven, der kan tilgodese elevens undervisningsmæssige behov. Ud over den pædagogisk-psykologiske vurdering og eventuelle udtalelser fra særligt sagkyndige, herunder børnepsykiatere, indgår også forældrenes ønsker og skolens kendskab til eleven. Det må også indgå i skolelederens overvejelser, om skolen har mulighed for at yde specialundervisningen, eller om det er nødvendigt at inddrage kommunen med henblik på at henvise eleven til en anden skole i eller uden for kommunen.

Iværksættelse af specialpædagogisk bistand med øjeblikkelig varsel, jf. bekendtgørelsens § 5

33. Skolens leder kan i særligt presserende tilfælde iværksætte specialpædagogisk bistand med øjeblikkelig varsel. Dette drejer sig om tilfælde, hvor eleven befinder sig i en særlig vanskelig situation, der nødvendiggør en indsats fra skolens side. Den sædvanlige procedure med indstilling til pædagogisk-psykologisk rådgivning og samråd med eleven og forældrene skal iværksættes, hvis den specialpædagogiske bistand ikke er af ganske kort varighed, dvs. under 15 skoledage.

Specialpædagogisk bistand efter § 5 kan ikke anvendes som en disciplinær sanktion. Det må således være en forudsætning for at etablere øjeblikkelig specialpædagogisk bistand, at der er grund til at antage, at eleven har akut behov for denne indsats.

Specialpædagogisk bistand til elever med behov for en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, jf. bekendtgørelsens § 6

34. Hvis skolens leder skønner, at elevens udvikling stiller krav om en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, der bedst kan imødekommes ved en regional foranstaltning, indstiller skolelederen til kommunalbestyrelsen, at eleven henvises til en sådan foranstaltning. Indstillingen sker efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer beslutning om henvisning af eleven til en regional foranstaltning. Henvisning til en regional foranstaltning i kostskoleform kan kun ske med elevens og forældrenes samtykke.

Det er regionsrådet, der på baggrund af en forhandling med kommunalbestyrelsen træffer beslutning om det nærmere indhold af foranstaltningen. Der skal i forbindelse med beslutningen lægges betydelig vægt på forældrenes ønsker.

35. Forældrene skal orienteres skriftligt om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand ved regionsrådets foranstaltning.

Skolelederens opfølgning på den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 7

36. Det påhviler skolens leder at følge udviklingen hos elever, der modtager specialpædagogisk bistand, blandt andet gennem drøftelse med de implicerede lærere og andet undervisende personale, med forældrene og med eleven med henblik på ændringer og justeringer af den fastsatte ordning.

På baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering skal skolens leder mindst én gang om året tage stilling til, om den hidtidige ordning skal fortsætte, ændres eller ophøre. Beslutningen træffes efter samråd med eleven og forældrene. Eleven synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Forældrene skal orienteres skriftligt om skolelederens beslutning.

I grundlaget for det kommende års specialpædagogiske bistand tages der højde for de særlige aktiviteter, som er knyttet til skoleårets pædagogiske aktiviteter, fx lejrskoleophold, ekskursioner og andre aktiviteter som indgår i årsplanlægningen.

37. For elever, der modtager specialpædagogisk bistand i et regionalt undervisningstilbud, skal kommunalbestyrelsen, der har henvist den pågældende elev til undervisningstilbuddet, mindst én gang om året tage stilling til, om den specialpædagogiske bistand skal fortsætte eller ophøre.

Beslutning om ændring af det nærmere indhold af foranstaltningen for den pågældende elev træffes af regionsrådet efter forhandling med kommunalbestyrelsen. Dette er en følge af folkeskolelovens § 21, stk. 3, hvorefter regionsrådet træffer beslutning om det nærmere indhold af foranstaltningen på de regionale undervisningstilbud.

Beslutning om fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske bistand i regionale undervisningstilbud træffes på grundlag af pædagogisk-psykologiske vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Forældrene skal orienteres skriftligt om beslutningerne.

Kapitel 4

Ordningen af den specialpædagogiske bistand m.v., jf. bekendtgørelsens §§ 8-11

38. Den specialpædagogiske bistand skal fortrinsvis gives som støtte i den almindelige klasse. Ved vurderingen skal der lægges vægt på, om eleven kan have fagligt udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i den almindelige klasse.

39. Det er endvidere fastsat, at henvisning til specialklasser og specialskoler forudsætter, at det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid i specialklasse eller specialskole, fx på grund af elevens svære psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder.

Elevens henvisning til specialklasse eller specialskole bør have så kort varighed som muligt.

40. Den specialpædagogiske bistand kan organiseres på måder, der indebærer en større eller mindre udskillelse af eleven fra den almindelige undervisning i klassen. Det er elevens behov, der er afgørende for, hvilken organiseringsform der vælges.

Den specialpædagogiske bistand kan organiseres på følgende måder:

– Den specialpædagogiske bistand kan organiseres som støtte i klassen i mindst 9 undervisningstimer ugentligt til den enkelte elev. En undervisningstime udgør i denne sammenhæng 60 minutters undervisning. Ved denne ordning bevarer eleven sin tilknytning til klassen og deltager i den almindelige undervisning. Denne form for specialpædagogisk bistand består i, at der tilknyttes en ekstra person fra det undervisende personale, der kan hjælpe den enkelte elev eller flere af eleverne i klassen. Tilrettelæggelse af støtten skal i ske i samarbejde med klassens lærere og øvrigt undervisende personale. Elever, der har behov for mindre støtte end 9 undervisningstimer ugentligt, skal have støtten inden for rammerne af den almindelige undervisning. Der henvises til bemærkninger i kapitel 14 (Nr. 100-109).

– Den specialpædagogiske bistand kan også organiseres som støtte i klassen og som særligt tilrettelagt undervisning uden for den almindelige undervisningstid, således at den samlede støtte i alt udgør mindst 9 undervisningstimer ugentligt. I sådanne tilfælde følger eleven den almindelige undervisning og bevarer tilknytningsforholdet til sin klasse, men modtager samtidig særlig støtte i et eller flere fag uden for klassens almindelige skema. Grunden hertil er, at eleven ikke må gå glip af klassens undervisning i fx dansk, matematik og engelsk, således at eleven kommer fagligt bagud. Tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand skal ske i samarbejde med klassens lærere og øvrigt undervisende personale. Specialundervisningen tilrettelægges under hensyntagen til elevens deltagelse i den almindelige undervisning i klassen. Specialundervisningen kan foregå både før eller efter den almindelige undervisning. Beslutning om specialpædagogisk bistand uden for klassens skema træffes - som alle andre beslutninger om specialpædagogisk bistand - efter samråd med forældrene. Undervisningstiden for elever, der modtager specialundervisning, kan med forældrenes samtykke overstige folkeskolelovens loft over undervisningstiden på 1.400 timer i et skoleår.

– En tredje måde at organisere den specialpædagogiske bistand på er som støtte i klassen og som særligt tilrettelagt undervisning parallelt med den almindelige undervisningstid, således at den samlede støtte i alt udgør 9 undervisningstimer ugentligt. Denne organiseringsform benyttes kun, hvis skolens leder ud fra den pædagogisk-psykologiske vurdering og efter samråd med forældrene vurderer, at eleven ikke får det nødvendige udbytte af de to ovenstående organisationsformer. Denne undervisning bør tilrettelægges således, at eleven ikke går glip af fagundervisningen. Hvis støtten i en periode gives parallelt med anden undervisning, skal det sikres, at elevens undervisning samordnes, således at eleven ikke fratages muligheden for at følge klassens undervisning.

– Den specialpædagogiske bistand kan tage form af undervisning i både en specialklasse og i en almindelig klasse. En sådan ordning betyder, at eleven har et tilhørsforhold til specialklassen, men også modtager undervisning i en almindelig klasse.

– Den specialpædagogiske bistand kan også bestå i undervisning i en specialklasse. Herved ophører elevens tilhørsforhold til en almindelig klasse, og al undervisning gives i specialklassen. Eleven kan placeres i en specialklasse på en almindelig folkeskole, på en kommunal specialskole eller på et regionalt undervisningstilbud alt afhængigt af elevens behov.

41. Tiden til den understøttende undervisning kan tilrettelægges således, at der heri for enkelt elevs vedkommende lægges specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte efter folkeskolelovens § 3, stk. 2, og supplerende undervisning efter folkeskolelovens § 3 a og § 5, stk. 6.

42. Specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte kan efter bekendtgørelsens § 9, nr. 1, organiseres sådan, at eleven bevarer tilhørsforholdet til den almindelige klasse og deltager i den almindelige undervisning, men således at eleven modtager støtte i mindst ni undervisningstimer ugentligt. Dele af de mindst ni timer vil således kunne lægges i tiden til den understøttende undervisning afhængig af, hvor meget tid der er afsat til understøttende undervisning.

43. Ud over bestemmelserne i folkeskolelovens § 17, stk. 1, hvorefter elevtallet i grundskolens klasser ved skoleårets begyndelse normalt ikke må overstige 28 elever, er der ikke fastsat regler om elevtallet i specialklasser. Det forudsættes, at elevtallet i specialklassen afpasses efter elevernes særlige behov og muligheder.

Ved fastsættelsen af elevtallet i specialklassen må der også tages hensyn til, at der kan gennemføres en undervisning med udstrakt grad af undervisningsdifferentiering, og således at der gives eleverne mulighed for at skabe sociale relationer til jævnaldrende.

Efter folkeskolelovens § 25, stk. 1, skal skoler deles i klasser efter antallet af elever. På små skoler og små afdelinger af en skole kan en klasse omfatte flere klassetrin op til 7. klassetrin. Ved små skoler og

små afdelinger af en skole forstås skoler eller afdelinger i landdistrikter eller skoler eller afdelinger med normalt ikke over 300 elever.

Bestemmelserne i folkeskolelovens § 25, stk. 1, om klassesdannelsen gælder både for specialklasser på en almindelig folkeskole, på en kommunal specialskole og på et regionalt undervisningstilbud.

Efter indhentet udtalelse fra skolebestyrelsen ved den berørte skole kan kommunalbestyrelsen af pædagogiske grunde beslutte, at undervisningen fra børnehaveklassen til og med 3. klassetrin organiseres i klasser, der omfatter elever med forskellig skolealder (aldersintegrerede klasser), jf. folkeskolelovens § 25, stk. 3.

Oprettelse af specialklasser og specialskoler

44. Kommunalbestyrelsens beslutning om oprettelse af specialklasser og specialskoler skal optages i et bilag til vedtægten for styrelsen af kommunens skolevæsen. De generelle bestemmelser om vedtægten fremgår af folkeskolelovens § 41. Folkeskolelovens § 41 gælder tilsvarende for regionernes undervisningstilbud, jf. folkeskolelovens § 47 a, stk. 2.

Timeplaner, læseplaner og fagrække, jf. bekendtgørelsens §§ 10 og 11

45. Det er de almindelige regler om undervisningstid i folkeskolen, der gælder, jf. folkeskolelovens §§ 14 b-16 b. Den længere skoledag med mere bevægelse, tid til understøttende undervisning og åben skole kan tilrettelægges varieret og praksisnært på baggrund af elevernes behov.

46. Eleverne skal undervises på det klassetrin, som deres skolealder svarer til. Det betyder, at undervisningen skal tilrettelægges med udgangspunkt i Fælles Mål for det pågældende klassetrin.

Fælles Mål fastsætter nationale mål for, hvad elevernes skal lære i folkeskolens fag og emner. Målene er bindende og skal være styrende for undervisningen i folkeskolen.

Fælles Mål er normalmål, der bygger på det gennemsnitlige forventningsniveau for et klassetrin.

Fælles Mål er formuleret med kompetencemål, der beskriver, hvad eleverne skal kunne på fagenes gældende trin. I Fælles Mål indgår desuden færdigheds- og vidensmål, der beskriver de færdigheder og den viden, eleverne skal tilegne sig frem mod kompetencemålet. Færdigheds- og vidensmålene sikrer en systematik mellem det, eleven skal kunne, og undervisningens indhold.

I Fælles Mål for fagene dansk, matematik og børnehaveklassen er der desuden indført opmærksomhedspunkter inden for kerneområder, der er grundlæggende for, at eleverne kan tilegne sig læring i alle fag. Opmærksomhedspunkterne beskriver det forventede minimumsniveau inden for målene for, at eleven kan få et tilstrækkeligt udbytte af undervisningen på de efterfølgende klassetrin. Læreren skal være særligt opmærksom på, om eleven opnår grundlæggende viden og færdigheder. Opmærksomhedspunkterne skal danne et naturligt grundlag for den løbende dialog mellem lærer og skoleledelse om, hvordan skolens samlede beredskab kan støtte op om elevens læring fremadrettet med henblik på, at eleven opnår grundlæggende viden og færdigheder.

47. Undervisningen i specialklasser og specialskoler beskrives i læseplaner, der skal omfatte folkeskolens fagrække, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 1-4, og § 19 c, stk. 2, og § 19 d, stk. 2 og 4, og på 7.-9. klassetrin valgfag, jf. § 9. Kommunalbestyrelsen kan efter forslag fra skolebestyrelsen fastsætte særlige læseplaner for specialklasser, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 3, og § 44, stk. 8. De særlige læseplaner kan omfatte nødvendige og hensigtsmæssige fravigelser m.m. fra de almindelige læseplaner, fx fordi undervisningen i et fag gives på et lavere klassetrin end det sædvanlige.

48. Specialundervisningen i specialklasser kan, hvis elevernes undervisningsmæssige behov gør det nødvendigt, undtagelsesvist gives eleverne på et lavere niveau end nævnt i folkeskolelovens § 5, stk. 1-2, § 19 c, stk. 2, og § 19 d, stk. 2 og 4. Timeplanen for den enkelte specialklasse skal angive, i hvilket omfang undervisningen gives på et lavere klassetrin end det klassetrin, som elevernes skolealder svarer

til. Muligheden gælder for den samlede klasse, men kan også bruges hvis skolens leder vurderer, at det af hensyn til eleven er nødvendigt at undervise enkelte elever i en specialklasse på et lavere niveau.

Hvis undervisningen gives på et lavere klassetrin, tilpasses undervisningsniveauet klassens/elevens behov med udgangspunkt i de Fælles Mål for det pågældende lavere klassetrin. Nedsættelse af niveauet for undervisningen må aldrig medføre, at en elev ikke modtager undervisning på det niveau, som eleven befinder sig på. Undervisningen skal under alle omstændigheder svare til den enkelte elevs behov og forudsætninger og skal rumme udfordringer for alle elever, jf. folkeskolelovens § 18, stk. 1 og 2.

49. § 10, stk. 1, 1. pkt., i bekendtgørelsen giver ikke mulighed for, at undervisningstidens samlede varighed (folkeskolelovens § 14 b) eller undervisningstimetallet (folkeskolelovens § 16) kan nedsættes som følge af, at undervisningen gives på et lavere klassetrin. Det betyder, at undervisningstiden for fx elever i 7. klasse i et skoleår i henhold til folkeskolelovens § 14 b, stk. 1, nr. 3, skal have en samlet varighed på mindst 1.400 timer, selv om niveauet for undervisningen er nedsat til 3. klasse. Fagrækken og timetallene for de enkelte fag skal også følges. Eleverne skal dermed modtage undervisning i de fag, der undervises i på det klassetrin, som deres skolealder svarer til, og i det antal timer, som er angivet i folkeskolelovens bilag 1. Det betyder at fx elever i 7. klasse skal modtage undervisning i de fag, som der undervises i i 7. klasse, selvom niveauet for undervisningen svarer til 3. klassetrin. Inden for fagblokken naturfag gives fagene geografi, biologi og fysik/kemi på 7.-9. klassetrin. Der er således grænser for, hvor langt niveauet kan nedsættes. Hvis det skulle være nødvendigt at nedsætte niveauet til et lavere niveau, kan man anvende de Fælles Mål for faget natur/teknologi, som gives på 1.-6. klassetrin. I det omfang der er mål for børnehaveklassen, der meningsfuldt kan bruges i det pågældende fag, kan disse mål også bruges, hvis det er nødvendigt.

50. I de tilfælde hvor en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan eleven med forældrenes samtykke fritages for undervisning i dette fag, dog ikke for så vidt angår fagene dansk og matematik. Afgørelse herom træffes af skolens leder på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Det er en betingelse for fritagelsen, at eleven får anden undervisning i timerne for det pågældende fag, jf. § 13, stk. 1, 3. pkt., i bekendtgørelsen. Se nærmere herom nedenfor.

51. Kommunalbestyrelsen kan for så vidt angår den understøttende undervisning godkende, at reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden fraviges, jf. folkeskolelovens § 16 b. Se mere herom i vejledningens kapitel 14 (Nr. 100-109).

Fag i 10. klasse m.v.

52. I henhold til folkeskolelovens § 19 d, stk. 2, skal der i 10. klasse ud over den obligatoriske undervisning i dansk, matematik og engelsk tilbydes yderligere undervisning i disse fag som tilbudsfag.

Dette giver mulighed for at etablere ekstra undervisning i de tre fag med henblik på at kvalificere eleven til at aflægge folkeskolens 9. -klasseprøver i fagene. Deltagelse i en sådan undervisning beror på elevens eget valg og kræver ikke en henvisning af eleven i henhold til reglerne om specialpædagogisk bistand.

53. For så vidt angår undervisning på de ældste klassetrin af elever med særlige behov henledes opmærksomheden på bekendtgørelse nr. 840 af 30. juni 2014 om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv. Der henvises særligt til reglerne i bekendtgørelsens §§ 4, 5 og 10-12.

54. Alle elever i 10. klasse skal udføre en selvvalgt opgave, jf. folkeskoleloven § 19 c, stk. 1, og bekendtgørelse nr. 439 af 13. april 2015 om den obligatoriske selvvalgte opgave i folkeskolens 10. klasse.

Indhold og form for opgaven, der afhænger af elevens interesser og forudsætninger, skal have sammenhæng med elevens uddannelsesplan og de valgforberedende aktiviteter i form af praktik, brobygning eller andet, som måtte være indeholdt i denne plan. Den selvvalgte opgave skal resultere i et konkret produkt, hvor udtryksformen vælges af eleven. Der kan således tages særligt hensyn til elever med særlige behov.

Elevplaner m.v., nationale test og 9. -klasseprøver

55. I henhold til folkeskolelovens § 13 b skal der udarbejdes elevplaner m.v. for alle folkeskolens elever, herunder også for elever der modtager specialpædagogisk bistand. For denne elevgruppe bør det endvidere af elevplanen m.v. fremgå, hvilke aftaler der er indgået med forældrene om omfanget, indholdet og organiseringen af den specialpædagogiske bistand, herunder hvilke hjælpemidler der skønnes nødvendige, for at eleven kan opnå størst mulig læring og udbytte af undervisningen.

56. Endvidere bør der senest fra 7. klasse indgå overvejelser om, hvordan elevens samlede undervisning tilrettelægges, således at eleven gives de bedste muligheder for at aflægge folkeskolens 9. -klasseprøver ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Hvis prøveaflæggelse vurderes at skulle foregå på særlige vilkår, er det væsentligt, at eleven gennem sin skolegang opnår fortrolighed med de særlige hjælpemidler m.v., som kan anvendes i forbindelse med prøveaflæggelsen.

57. Det fremgår af folkeskolelovens § 14, stk. 1, at eleverne ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin aflægger folkeskolens 9. -klasseprøver. Det er således obligatorisk for alle elever i folkeskolen at aflægge folkeskolens 9. -klasseprøver, herunder også elever i specialklasser og specialskoler. Der er mulighed for, at en elev kan fritages på grund af betydelig funktionsnedsættelse m.v., jf. nærmere nedenfor.

58. Skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen.

Beslutningen om særlige prøvevilkår træffes af skolens leder på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan dog undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Det er en forudsætning, at der med tilbuddet ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau. Der henvises til § 14 i folkeskoleloven og §§ 27-31 i bekendtgørelse nr. 1001 af 15. september 2014 om folkeskolens prøver (prøvebekendtgørelsen).

59. Elever kan fritages for at aflægge folkeskolens 9. klasseprøver på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber. Fritagelse kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver.

Beslutningen om fritagelse træffes af skolens leder på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan dog undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Der henvises til §§ 32-38 i prøvebekendtgørelsen.

Skolens leder skal sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages både ved beslutninger om særlige prøvevilkår og beslutninger om fritagelse.

Beslutningen om fritagelse forudsætter, at der forinden er taget stilling til, om eleven kan aflægge prøve på særlige vilkår.

Der skal også tages stilling til, hvordan elevens udbytte af undervisningen evalueres på anden vis.

60. I forbindelse med fritagelse fra 9. -klasseprøverne skal overvejelser om prøvefritagelse fremgå af elevens elevplan, ligesom beslutning om prøvefritagelse skal træffes inden den 1. december forud for prøveterminen maj-juni og inden den 1. oktober forud for prøveterminen december-januar i det 9. skoleår. Endelig skal der indgå oplysninger om prøvefritagelse i de respektive fag på 9. -klassebeviset.

61. Fritagelse for prøve har konsekvenser for retskravet på optagelse på gymnasieuddannelserne, jf. bekendtgørelse nr. 128 af 6. februar 2015 om optagelse på de gymnasiale uddannelser.

Der kan i øvrigt henvises til ministeriets hjemmeside, hvor der kan findes mere information om folkeskolens prøver på følgende adresse: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-proever>.

62. Deltagelse i de nationale test er obligatorisk. Skolelederen kan give tilladelse til, at en elev med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller med andre specifikke vanskeligheder samt tosprogede elever med utilstrækkelige danskundskaber aflægger test på særlige vilkår. Skolelederen kan også give tilladelse til, at en elev fritages for at gennemføre en eller flere test. Fritagelse kan kun besluttes, hvis forældrene og eleven er enige heri. Elever, som fritages for én eller flere test, er omfattet af den øvrige del af den løbende evaluering, jf. folkeskolelovens § 13, stk. 2. Skolens leder skal ved fritagelse for test efter samråd med forældrene og så vidt muligt eleven sikre, at der i stedet for testene fastlægges andre metoder til evaluering, der træder til i stedet for de obligatoriske test.

De nærmere regler om de nationale test er fastsat i bekendtgørelse nr. 1000 af 26. oktober 2009 om anvendelse af test i folkeskolen m.v., som ændret ved bekendtgørelse nr. 20 af 16. januar 2015.

Arbejdspraktik, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 2

63. Arbejdspraktik er en særlig ordning for elever med særlige behov på 8.-10. klassetrin. Den adskiller sig fra de almindelige erhvervspraktikformer blandt andet ved, at der er mulighed for, at eleven kan aflønnes med en såkaldt arbejdsdusør. Arbejdspraktikken kan tilrettelægges på flere måder, men ofte således, at eleven enten modtager undervisning tre dage om ugen og er i arbejdspraktik to dage eller således, at eleven modtager undervisning alle formiddage og er i praktik alle eftermiddage. Deltagere i arbejdspraktik er omfattet af statens erstatningsordning, jf. bekendtgørelse nr. 240 af 11. marts 2015 om statens erstatningsordning for deltagere i praktisk erhvervsorientering m.v. Efter denne bekendtgørelses § 4, stk. 1, jf. § 5, stk. 1, nr. 10, er deltagerne i arbejdspraktik omfattet af erstatningsordningen ved deltagelse i forløb i op til sammenlagt 13 uger inden for et skoleår. Hvis arbejdspraktikken har en samlet varighed på over 13 uger, er eleven kun omfattet af erstatningsordningen i de første 13 uger.

Et væsentligt formål med arbejdspraktikken er at sikre eleven en foreløbig erhvervsplacering ved skolegangens ophør.

64. Hvis der påtænkes længerevarende tilknytning til arbejdslivet for en elev, kan skolens leder efter anmodning fra forældrene og med inddragelse af Ungdommens Uddannelsesvejledning tillade, at en elev efter afslutning af 7. klasse opfylder undervisningspligten ved at deltage i særligt tilrettelagte forløb eller helt eller delvis opfylder undervisningspligten i erhvervsmæssig uddannelse eller erhvervsmæssig beskæftigelse med henblik på at afklare elevens uddannelsesvalg. Der henvises til bestemmelserne i folkeskolelovens § 33, stk. 4-7.

65. Der er også mulighed for, at undervisningspligten efter afslutningen af 7. klasse kan opfyldes ved deltagelse i heltidsundervisning i en kommunal ungdomsskole, jf. folkeskolelovens § 33, stk. 8.

Etablering af enkeltmandsundervisning, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 2

66. I ganske særlige tilfælde, hvor den hidtidige undervisning ikke kan fortsætte, og det midlertidigt ikke er muligt at placere en elev i en anden undervisningssammenhæng, kan der iværksættes enkeltmandsundervisning.

Kommunalbestyrelsen skal i disse tilfælde uden ophør undersøge mulighederne for at henvise eleven til et egnet tilbud på en skole, således at enkeltmandsundervisningen får en så kort varighed som muligt.

67. Hvis det skønnes nødvendigt at iværksætte enkeltmandsundervisning, skal undervisningen etableres straks eller efter få dage, således at eleven ikke er uden undervisning i en periode. Det ugentlige undervisningstimer for enkeltmandsundervisning bør omfatte mindst 8-10 ugentlige undervisningstimer i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin, mindst 12-14 ugentlige undervisningstimer på 4.-6. klassetrin og 14-16 ugentlige undervisningstimer på 7.-9. klassetrin. De angivne timer tager udgangspunkt i, at der i tidsrummet gives undervisning til én enkelt elev.

Fritagelse for fag og erstatning for karaktergivning, jf. bekendtgørelsens §§ 13-14

68. Reglerne om fritagelse for et eller flere af folkeskolens fag - dog ikke dansk og matematik - tager sigte på de situationer, hvor funktionsvanskeligheder på afgørende måde hindrer eleven i at få udbytte af undervisningen i faget. Eleven skal have anden relevant undervisning i de frigjorte timer.

Inden der træffes beslutning om helt at fritage en elev for et fag, bør indholdet i og målet for elevens læring i faget forsøges tilpasset elevens forudsætninger.

Det er skolens leder, der træffer beslutningen om fritagelse på grundlag af en aktuel pædagogisk-psykologisk vurdering. Det er en forudsætning for beslutningen, at forældrene er enige i, at eleven bliver fritaget for det pågældende fag.

69. Karaktergivning kan i et eller flere fag erstattes af en skriftlig udtalelse efter aftale med eleven og forældrene. Udtalelsen skal omhandle elevens standpunkt og bygge på, i hvor høj grad eleven har nået de mål, som blev opstillet for elevens læring i det pågældende fag. Hvis en skriftlig udtalelse erstatter karaktergivningen, skal udtalelsen medtages på elevens bevis.

Kapitel 5

Pædagogisk-psykologisk vurdering af elever, der ikke har behov for specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens § 15

70. Elever, der har behov for mindre end 9 timers ugentlig støtte, skal have støtten inden for rammerne af den almindelige undervisning. Denne støtte fx i form af undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning kan iværksættes uden inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning.

71. Supplerende undervisning gives til elever med behov for støtte, som ikke falder ind under reglerne om specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte. Denne undervisning kan gives uden for undervisningstiden og vil kunne lægges inden for tiden til den understøttende undervisning.

Supplerende undervisning vil fortsat have karakter af et tilbud til eleven, som elevens forældre har mulighed for at afslå. Et afslag fra forældrene til et tilbud om sådan undervisning i tiden til den understøttende undervisning indebærer, at tilbuddet skal erstattes af anden undervisning i tiden til den understøttende undervisning.

72. Da det imidlertid ikke kan udelukkes, at skolens leder i helt særlige tilfælde kan have brug for en pædagogisk-psykologisk vurdering af en elev, der har behov for støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt, er der i bekendtgørelsens § 15 fastsat regler herom. Formålet med den pædagogisk-psykologiske vurdering er at belyse elevens kompetencer med henblik på at yde skolen samt eleven og forældrene rådgivning om tilrettelæggelsen af og indholdet i en undervisning, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger.

Skolelederen træffer beslutningen om henvisning til en pædagogisk-psykologisk rådgivning efter samråd med eleven og forældrene.

73. Hvis forældre til en elev, der har behov for støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentlig, finder, at der er behov for en pædagogisk-psykologisk vurdering af eleven, kan de anmode skolens leder om at henvise eleven til pædagogisk-psykologisk rådgivning. Skolelederen skal herefter foretage en vurdering af, om der er sagligt grundlag for at henvise eleven til pædagogisk-psykologisk rådgivning.

74. Skolelederens beslutning om henvisning eller afslag på henvisning af en elev til pædagogisk-psykologisk rådgivning kan ikke indbringes for kommunalbestyrelsen, jf. folkeskolelovens § 45, stk. 2, 2. pkt. Det fremgår af denne bestemmelse, at lederens konkrete beslutninger vedrørende skolens elever inden for de mål og rammer og principper, som kommunalbestyrelsen henholdsvis skolebestyrelsen har fastsat, ikke kan behandles af kommunalbestyrelsen.

Kapitel 6

Regler i forbindelse med flytning og vejledning efter endt skolegang, jf. bekendtgørelsens § 16

Flytning til en anden kommune, jf. bekendtgørelsens § 16

75. Når en elev, der får specialpædagogisk bistand, flytter til en anden kommune, skal kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen sikre, at kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen får meddelelse herom. Sammen med denne meddelelse fremsendes en rapport (en kortfattet beskrivelse) over den gennemførte specialpædagogiske bistand. Den pædagogisk-psykologiske vurdering kan evt. fremsendes i overensstemmelse med persondatalovens § 8. Tilflytningskommunen tager straks herefter kontakt til forældrene med henblik på etablering af fortsat bistand.

Specialpædagogisk rådgivning og vejledning efter endt skolegang

76. Elever, der har modtaget specialundervisning i folkeskolen, har også efter skolegangens ophør mulighed for relevant rådgivning og vejledning fra Ungdommens Uddannelsesvejledning, herunder orientering om tilbud om særligt tilrettelagt uddannelse og indføring i arbejdslivet. Det betyder, at kommunalbestyrelsen skal sørge for at holde eleven og forældrene orienteret om muligheden for sådan rådgivning og vejledning.

77. Opmærksomheden henledes på lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, jf. lov-bekendtgørelse nr. 1031 af 23. august 2013. Denne lov sikrer unge med særlige behov ret til 3 års ungdomsuddannelse med henblik på at opnå personlige, sociale og faglige kompetencer som grundlag for et selvstændigt og aktivt voksenliv. Det er en betingelse, at den unge ikke har mulighed for at gennemføre en kompetencegivende uddannelse. Adgang til uddannelsen sker gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning, som sammen med den unge og eventuelt den unges forældre planlægger et forløb, som godkendes af kommunalbestyrelsen.

Kapitel 7

Kvalifikationskrav for lærere og andet undervisende personale, der varetager specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens § 17

78. For at sikre kvalitet i specialundervisningen skal kommunalbestyrelsen sørge for en fortsat udvikling af det undervisende personales kompetence.

79. Målsætningen om fuld kompetencedækning i folkeskolelovens § 40, stk. 7, gælder også for specialskoler. Ved fuld kompetencedækning forstås, at 95 pct. af undervisningen i fagene varetages af lærere, som enten har undervisningskompetence fra læreruddannelsen i de fag, som de underviser i, eller har opnået en tilsvarende faglig kompetence via deres efteruddannelse mv. Dette måltal er sat for 2020/21. Måltallet gælder på kommunalt niveau – altså for alle kommunens skoler under ét. Kommunerne skal sikre at kompetencedækningen løbende øges, så kompetencedækningen er mindst 85 pct. i 2016 og mindst 90 pct. i 2018.

For specialskoler og specialklasserækker må målsætningen ses i lyset af, at der også er behov for specialpædagogiske kompetencer og en vis begrænsning i, hvor mange forskellige lærere og andet undervisende personale eleverne kan rumme.

Kapitel 8

Børneklubben og Skolen på Kastelsvej i Københavns Kommune, jf. bekendtgørelsens § 18

80. Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune har ansvaret for at drive de landsdelsdækkende undervisningstilbud Børneklubben og Skolen på Kastelsvej på samme vilkår, der gælder for de regionale lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud. De fastsatte regler i § 3, stk. 6, 3. pkt., § 6, stk. 2, og § 7, stk. 2, 2. pkt., om de regionale undervisningstilbud gælder derfor tilsvarende for de landsdelsdækkende tilbud, der er beliggende i Københavns Kommune.

Kapitel 9

Inddragelse af den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens § 19

81. Det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for, at den nødvendige sagkundskab er til stede som grundlag for den pædagogisk-psykologiske vurdering af den enkelte elev. Som supplement hertil kan der indhentes vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) til brug for sin rådgivning af skoler, forældre m.fl. Tilsvarende kan kommunalbestyrelsen få vejledende bistand fra VISO til udredningen i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller i regionens undervisningstilbud.

82. Pædagogisk-psykologisk rådgivning tager stilling til, om der er behov for at indhente specialrådgivning eller bistand til udredningen fra VISO. Beslutningen træffes efter samråd med forældrene.

Forældrene kan anmode pædagogisk-psykologisk rådgivning om, at der indhente specialrådgivning eller bistand til udredningen fra VISO. Hvis pædagogisk-psykologisk rådgivning afslår forældrenes anmodning, skal det fremgå af den skriftlige udtalelse til skolens leder, som pædagogisk-psykologisk rådgivning skal udarbejde i henhold til bekendtgørelsens § 3, stk. 4. Det samme gælder for de vurderinger, som pædagogisk-psykologisk rådgivning skal udarbejde som grundlag for stillingtagen om fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske bistand til den enkelte elev, jf. bekendtgørelsens § 7.

83. Elever og forældre kan også henvende sig til VISO om vejledende specialrådgivning. Dette fremgår af § 2, nr. 2, i bekendtgørelse nr. 817 af 27. juni 2014 om den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation - VISO i Socialstyrelsen.

84. For at sikre, at den pædagogisk-psykologiske rådgivning til enhver tid er vidende om grundlaget for den specialpædagogiske bistand til den enkelte elev, og at der er en dialog mellem skolen/det regionale undervisningstilbud, pædagogisk-psykologisk rådgivning og VISO, skal pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages, før en skole eller et regionalt undervisningstilbud indhenter vejledende specialrådgivning fra VISO.

85. Der vil også kunne indhentes specialrådgivning fra de lands- og landsdelsdækkende rådgivningsinstitutioner i forhold til børn med alvorlige syns- og hørehandicap.

Kapitel 10

Skolelederens selvstændige kompetence, jf. folkeskolelovens § 45

86. Skolelederens selvstændige kompetence omfatter konkrete beslutninger om skolens elever inden for de af kommunalbestyrelsen og skolebestyrelsen fastlagte mål og rammer og principper.

Skolelederens selvstændige kompetence omfatter således som udgangspunkt fx beslutninger om standpunktskarakterer, klassetrins- og klasseindplacering, placering på bestemte hold, henvisning til specialpædagogisk bistand på skolen, tilladelser til helt eller delvis at opfylde undervisningspligten i erhvervsma-

sig uddannelse eller erhvervsmæssig beskæftigelse samt iværksættelse af foranstaltninger til fremme af god orden.

87. Skolelederens beslutninger, der ikke omfattes af skolelederens selvstændige kompetence, kan behandles af kommunalbestyrelsen (i praksis skoleforvaltningen). Fx kan forældre til elever på skolen indbringe skolelederens behandling af en klage over skolens personale.

88. Det fremgår af folkeskolelovens § 40, stk. 2, 1. pkt., at kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes virksomhed. Skolebestyrelsen fastsætter principper for skolens virksomhed inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen fastsætter, jf. folkeskolelovens § 44, stk. 1 og 2. Som det fremgår af folkeskolelovens § 45, stk. 2, 2. pkt., udøver skolelederen sin selvstændige kompetence inden for de mål og rammer og principper, som kommunalbestyrelsen henholdsvis skolebestyrelsen har fastsat.

Kommunalbestyrelsen kan fastlægge mål og rammer for specialklasser og specialklasserækker, der nærmere afgrænser skolelederens selvstændige kompetence. Da specialklasser og specialklasserækker, der er placeret på en almindelig skole i kommunen, typisk modtager elever fra andre skoler i kommunen, kan kommunalbestyrelsen fx fastsætte, at et bestemt antal pladser skal forbeholdes elever fra andre skoler.

Kapitel 11

Klageadgangen, jf. folkeskolelovens § 51

89. Som følge af folkeskolelovens § 45, stk. 2, 2. pkt., om skolelederens selvstændige kompetence kan skolelederens afgørelser om specialpædagogisk bistand ikke behandles af kommunalbestyrelsen. Derimod kan skolelederens afgørelse om specialpædagogisk bistand indbringes af forældrene for Klagenævnet for Specialundervisning, jf. bemærkningerne nedenfor. Skolelederen skal i overensstemmelse med forvaltningslovens § 25 vejlede forældrene om deres mulighed for at klage over skolelederens afgørelser. Det fremgår af forvaltningslovens § 25, at afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, når de meddeles skriftligt, skal være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Dette gælder dog ikke, hvis afgørelsen giver forældrene fuldt ud medhold.

90. Skolebestyrelsens afgørelser efter folkeskolelovens § 44, stk. 2-6 og 9, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 1. Det er således ikke muligt at indbringe skolebestyrelsens afgørelser for kommunalbestyrelsen eller for Klagenævnet for Specialundervisning.

91. Forældre har følgende muligheder for at klage over kommunale og regionale afgørelser:

I. Kommunale afgørelser

a. Klage over skolelederens afgørelse

Afgørelser, der er truffet af skolens leder, og som ikke falder ind under skolelederens selvstændige kompetence, kan behandles af kommunalbestyrelsen. Afgørelserne i sådanne sager træffes som udgangspunkt af kommunalbestyrelsen, men er ofte ved intern delegation overladt til udvalg under kommunalbestyrelsen eller til den kommunale forvaltning, som træffer afgørelserne på kommunalbestyrelsens vegne.

b. Klage over kommunalbestyrelsens afgørelse

Kommunalbestyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for en højere administrativ myndighed, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 2. Ministeriet har således ikke hjemmel til at behandle klager over kommunalbestyrelsens afgørelser inden for folkeskoleområdet.

c. Klagenævnet for Specialundervisning kan behandle klager fra forældre over følgende kommunale afgørelser:

– Kommunalt bestyrelsens afgørelser om henvisning eller afslag på henvisning til specialundervisning ved regionsrådets foranstaltning, jf. folkeskolelovens § 21, stk. 1.

- Kommunalbestyrelsens afgørelser om tilbagekaldelse af en henvisning til en regional foranstaltning.
- Afgørelser om henvisning, afslag på henvisning eller tilbagekaldelse af henvisning af elever til kommunale specialskoler eller til kommunale specialklasser. Afgørelsen træffes enten af kommunalbestyrelsen eller skolelederen. Skolelederen kan kun træffe afgørelse om henvisning m.v. af en elev på skolen til en specialklasse på skolen.
- Afgørelser om det nærmere indhold af foranstaltningen på kommunale specialskoler eller i kommunale specialklasser. Det vil normalt være skolelederen, der træffer afgørelsen.
- Afgørelser om henvisning, afslag på henvisning eller tilbagekaldelse af henvisning vedrørende børn, hvis undervisning kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt. Det vil normalt være skolelederen, der træffer afgørelsen.
- Afgørelser om det nærmere indhold af foranstaltningen til elever, hvis undervisning kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt. Det vil normalt være skolelederen, der træffer afgørelsen.
- Afgørelser om supplerende undervisning og anden faglig støtte, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 5, til elever i børnehaveklassen og i 1.-3. klasse, der har mindre end 18 undervisningstimer ugentligt, kan indbringes for klagenævnet, hvis elevens undervisning kun kan gennemføres med denne støtte i den overvejende del af undervisningstiden. Det vil normalt være skolelederen, der træffer afgørelsen.

Klagefristen for at indbringe skolelederens eller kommunalbestyrelsens afgørelser for klagenævnet er 4 uger fra meddelelsen af afgørelsen.

Klage til Klagenævnet for Specialundervisning skal indgives til den myndighed, der har truffet afgørelsen. Giver den myndighed, som har truffet afgørelsen ikke klageren medhold, sender myndigheden klagen og begrundelse for afgørelsen og genvurderingen videre til Klagenævnet for Specialundervisning, jf. bekendtgørelsens §§ 20-22.

II. Regionale afgørelser

Afgørelser, der er truffet af skolelederen for det enkelte regionale undervisningstilbud, og som ikke falder ind under skolelederens selvstændige kompetence, kan behandles af regionsrådet.

Regionsrådets afgørelse kan ikke indbringes for en højere administrativ myndighed. Ministeriet har således ikke hjemmel til at behandle klager over regionsrådenes afgørelser inden for folkeskoleområdet.

Regionsrådets afgørelser om det nærmere indhold af foranstaltningen på de regionale undervisningstilbud kan dog af forældrene indbringes for Klagenævnet for Specialundervisning. Klagefristen er 4 uger fra meddelelsen af afgørelsen.

Klagenævnets behandling

92. I forbindelse med behandlingen af klager tager klagenævnet stilling til, om bestemmelserne i forvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014, er overholdt, herunder bestemmelserne om partshøring, begrundelse og klagevejledning.

I forbindelse med behandlingen af klager vil klagenævnet også kunne tage stilling til, om der burde være indhentet specialrådgivning eller bistand til udredningen fra VISO, jf. bekendtgørelsens § 19.

Klagenævnet kan kun behandle klager over manglende overholdelse af forvaltningsloven og manglende rådgivning eller bistand til udredningen fra VISO i forbindelse med behandlingen af sager, der falder inden for klagenævnets kompetence.

Kapitel 12

De kommunale kvalitetsrapporter m.v.

93. Bestemmelserne om kvalitetsrapporter fremgår af folkeskolelovens 40 a og bekendtgørelse nr. 698 af 23. juni 2014 om kvalitetsrapporter i folkeskolen.

Det fremgår af folkeskolelovens § 40 a, at kvalitetsrapporten skal beskrive skolevæsenets og de enkelte skolers niveau i forhold til nationale og lokalt fastsatte mål, kommunalbestyrelsens vurdering af niveauet og opfølgning herpå og kommunalbestyrelsens opfølgning på tidligere relevante kvalitetsrapporter.

94. Med henblik på belysning af kommunens arbejde med inklusion skal kvalitetsrapporten i skoleårene 2014/15, 2015/16, 2017/18 og 2019/20 indeholde oplysninger for kommunens samlede skolevæsen om andelen af folkeskoleelever i kommunen, der undervises i den almene undervisning, jf. § 5 i bekendtgørelsen om kvalitetsrapporter i folkeskolen.

Efter de gældende regler er det også muligt, at der efter kommunalbestyrelsens bestemmelse særligt fokuseres på inklusionsindsatsen. Det beror således på lokale ønsker og behov, om der særligt skal fokuseres på inklusionsindsatsen som helhed eller bestemte dele af inklusionsindsatsen.

95. Skolebestyrelsen fastsætter principper for skolens virksomhed, herunder om elevernes timetal på hvert klassetrin, skoledagens længde, udbud af valgfag, specialundervisning på skolen og elevernes placering i klasser. Desuden fastsætter skolebestyrelsen principper for samarbejdet mellem skole og hjem og underretningen af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen, jf. folkeskolelovens § 44, stk. 2, nr. 1-3. Principperne skal fastsættes inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat, jf. folkeskolelovens § 44, stk. 1.

Det er således inden for de nævnte rammer muligt for skolebestyrelserne at fastsætte principper for inklusionsindsatsen.

Kapitel 13

Opbevaring og kassation af oplysninger om elever, elevråd og skolebestyrelser.

Opbevaring og kassation af oplysninger om elever

96. I Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 995 af 3. august 2010 om bevaring og kassation af arkivalier i kommunerne er der fastsat nærmere regler om opbevaring og kassation af oplysninger om elever. Det fremgår af bilag 2 i bekendtgørelsen, at alle journalsager i elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystemer (ESDH-systemer) skal bevares, herunder pædagogisk-psykologiske rapporter. Hvis der eksisterer databaser eller registre vedrørende pædagogisk-psykologisk rådgivning, der indeholder identifikationsoplysninger, skoleoplysninger og oplysninger om enkeltpersoner, som er henvist til pædagogisk-psykologisk rådgivning, må disse ikke kasseres, men skal overføres til bevaring i et offentligt arkiv (Statens Arkiver eller et kommunalt arkiv) senest på det tidspunkt, hvor de skal slettes af den dataansvarlige myndighed, jf. arkivlovens § 21, stk. 1.

Kommunen kan opbevare papirversioner af pædagogisk-psykologiske vurderinger, såfremt de vurderer, at det er nødvendigt. Der henvises herved til § 3 i bekendtgørelse af nr. 995 af 3. august 2010, hvorefter kommunalbestyrelsen kan beslutte at bevare arkivalier i videre omfang end fastsat i selve bekendtgørelsen.

Elevråd på specialskoler

97. Ifølge folkeskolelovens § 46, stk. 2, har eleverne på alle skoler, som har 5. klasse eller højere klassetrin, ret til at oprette elevråd. Hvis eleverne ikke selv tager initiativ til at oprette et elevråd, skal skolens leder tilskynde dem til at gøre det. Denne bestemmelse omfatter også specialskoler. Der er intet

til hinder for, at skolelederen på en skole, der alene omfatter yngre klassetrin end 5. klassetrin, kan imødekomme et ønske fra eleverne om oprettelse af et elevråd.

Skolebestyrelser på specialskoler

98. Ved hver skole skal der oprettes en skolebestyrelse, jf. folkeskolelovens § 42, stk. 1. Skolebestyrelsen skal bl.a. bestå af et flertal af repræsentanter for forældrene. Såfremt skolen omfatter specialklasser på mindst 3 klassetrin, skal mindst en person repræsentere specialklasserne.

99. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde fravige reglerne for skolebestyrelsens sammensætning ved kommunale specialskoler, herunder heldagsskoler og lignende, jf. folkeskolelovens § 42, stk. 12. Denne bestemmelse tager navnlig sigte på skoler, hvor elever for en kortere periode henvises til specialundervisning på skolen.

Kapitel 14

Elever, der har brug for støtte uden at have behov for specialpædagogisk bistand

100. Følgende fremgår af folkeskolelovens § 3 a:

»§ 3 a. Børn, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til § 5, stk. 5. Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.«

For at understøtte, at disse elevers udvikling og læring i videst mulig omfang finder sted i den almindelige undervisning, kan der anvendes undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning eller anden faglig støtte.

Der kan også efter skolelederens beslutning anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed. Der kan desuden efter skolelederens beslutning gives personlig assistance til eleven med henblik på at hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, fx i form af hjælp til elever med fysiske handicap, hvor eleven har brug for en personlig hjælper i diverse praktiske situationer.

101. Den understøttende undervisning giver flere muligheder for at variere skoledagen for alle elever. Kommunalbestyrelsen kan for så vidt angår den understøttende undervisning godkende, at reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden fraviges, jf. folkeskolelovens § 16 b. Det skal ske efter ansøgning fra skolens leder og efter indhentet udtalelse fra skolebestyrelsen. Godkendelse kan gives i op til et skoleår. Derved kan tiden til understøttende undervisning nedskaleres, hvis antallet af undervisningstimer med flere voksne i klassen i fagene, herunder særligt dansk og matematik, samtidig øges med henblik på yderligere faglig støtte og undervisningsdifferentiering for bestemte klasser.

Muligheden kan anvendes generelt for klasser i indskoling og for klasser på mellemtrin og udskoling i helt særlige tilfælde. Man vil lokalt kunne beslutte at benytte muligheden, hvis det vurderes at være den rigtige løsning for at sikre klassens trivsel og faglige udvikling. Godkendelse gives som udgangspunkt af kommunalbestyrelsen for et år ad gangen, men kan fornyes årligt, hvis det vurderes fortsat at være den rette løsning. Kommunalbestyrelsen kan selv foretage hver enkelt godkendelse, men den kan også vælge at delegere denne kompetence til forvaltningen eller til den enkelte skoleleder.

Der skal altså være tale om yderligere faglig støtte mv. Bestemmelsen giver dermed mulighed for, at man flytter eksisterende ressourcer rundt, således at de personaleressourcer, der er afsat til understøttende undervisning, i stedet anvendes til ekstra personaleressourcer i fagundervisningen. Der skal gives understøttende undervisning, men omfanget er ikke nærmere fastsat.

102. Skolelederen tilbyder supplerende undervisning efter folkeskolens § 5, stk. 5, efter en skønsmæssig faglig vurdering ud fra skolens kendskab til det pågældende elevs behov. Det må også indgå i skolelederens overvejelser, om der er andre muligheder, fx undervisningsdifferentiering, holddannelse, tolærerordninger m.v., for at understøtte disse elevers læring og faglige udbytte af undervisningen.

103. Det er skolelederens ansvar at have et beredskab, som gør det muligt at vurdere en elevs undervisningsmæssige behov, hvor der kan være anledning til bekymring.

Hvis der fx er tegn på ordblindhed, kan dette afklares ved testning, således at det er muligt at tilrettelægge et relevant undervisningstilbud til eleven i den almindelige klasse.

Kommunernes læsekonsulenter kan evt. rådgive om identifikation af ordblindhed, og skolernes lokale læsevejledere skal være opmærksomme på, hvilke elever der skal testes og sørge for testningen, således at elevens undervisningsmæssige behov identificeres. Formålet er, at eleven får størst mulig læring og udbytte af undervisningen og kan bibeholde tilhørsforholdet til den almindelige klasse. Det er skolens ansvar at beskrive, hvordan elevens undervisningsmæssige behov dækkes inden for rammerne af klassens undervisning.

104. Hvis skolelederen efter en faglig vurdering når frem til, at der er behov for en pædagogisk-psykologisk vurdering for at kunne tilrettelægge et fyldestgørende undervisningstilbud til en elev med særlige behov, kan der efter samråd med forældrene indhentes en pædagogisk-psykologisk vurdering. Forældrene har også mulighed for at anmode skolelederen om at henvise eleven til en pædagogisk-psykologisk vurdering. Der henvises herved til bemærkningerne i kapitel 5 (Nr. 70-74).

105. Den supplerende undervisning i et eller flere fag i henhold til folkeskolelovens § 5, stk. 5, er et tilbud til eleven. Ud over at forældrene skal inddrages i skolelederens afgørelse om at tilbyde supplerende undervisning, skal eleven også inddrages. Der henvises herved til folkeskolelovens § 2, stk. 3, hvoraf det fremgår, at elever og forældre samarbejder med skolen om at leve op til folkeskolens formål.

Den supplerende undervisning kan også anvendes til at give undervisning til elever med sprog-, tale- og hørevanskeligheder.

106. Det fremgår af folkeskolelovens § 5, stk. 5, at der udover den supplerende undervisning også kan ydes anden faglig støtte til elever, der har behov for sådan støtte. Ordene »anden faglig støtte« skal forstås på samme måde som ordene »anden specialpædagogisk bistand« inden for specialundervisningsområdet. Anden faglig støtte består blandt andet i rådgivning til forældre og lærere m.v.

107. En skoleleders beslutning om at tilbyde en elev fx 5 timers supplerende undervisning i faget dansk uden for den almindelige undervisningstid er en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Beslutningen kan enten meddeles mundtlig eller skriftlig.

Det fremgår af forvaltningslovens § 23, stk. 1, at den, der har fået en afgørelse meddelt mundtligt, kan forlange at få en skriftlig begrundelse for afgørelsen, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende medhold. En begæring herom skal fremsættes over for myndigheden inden 14 dage efter, at parten har modtaget underretning om afgørelsen.

Efter forvaltningslovens § 24, stk. 1, skal en begrundelse for en afgørelse indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Efter de gældende regler i forvaltningsloven kan forældrene således forlange en skriftlig begrundelse for skolelederens afgørelse om supplerende undervisning til deres barn. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at skolelederen i fornødent omfang skal orientere forældrene om muligheden for at få en skriftlig begrundelse for afgørelsen om supplerende undervisning, jf. forvaltningslovens § 7, stk. 1.

108. Elever, som ikke er omfattet af reglerne om specialundervisning, gives særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven, jf.

folkeskolelovens § 19, stk. 1, 1. pkt. Det følger af denne bestemmelse, at de nødvendige undervisningsmidler, herunder eventuelle tekniske hjælpemidler, skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne, i det omfang det er en forudsætning for, at eleven får tilstrækkeligt udbytte af undervisningen. Dette gælder også hjælpemidler, som er nødvendige for, at eleven kan forberede sin undervisning hjemme. Skolen skal i denne forbindelse sikre, at den enkelte elev i fornødent omfang instrueres i brugen af hjælpemidlet, herunder installation af software til it-hjælpemidler.

109. Efter folkeskolelovens § 13, stk. 2, skal der som led i undervisningen løbende foretages en evaluering af elevens udbytte heraf, herunder af elevens tilegnelse af kundskaber og færdigheder i fag og emner set i forhold til kompetencemål, færdigheds- og vidensmål og opmærksomhedspunkter. Den løbende evaluering skal omfatte alle aspekter af den enkelte elevs udbytte af undervisningen. For elever, der modtager særlig støtte, fx i form af supplerende undervisning, skal den særlige støtte også indgå i den løbende evaluering.

Formålet med evalueringen er at oplyse det undervisende personale og eleverne om, i hvilket omfang undervisningen har givet det forventede resultat, og på hvilken måde den videre undervisning skal planlægges og gennemføres til gavn for elevens læring. Evalueringen bør i videst muligt omfang finde sted under elevens aktive medvirken.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, den 24. november 2015

P.M.V.

E.B.

LIZ NYMANN LAUSTEN

/ Mette Ploug Krølner